

9. Павлюк К.В. Удосконалення механізмів фінансування медичних послуг в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 2. С. 64–82. URL: www.treasury.gov.ua.
10. Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах економічної нестабільності: матер. наук. конф. проф.-викл. складу. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. С. 32.
11. Відповіді на питання з реформування медичного обслуговування / Міністерство охорони здоров'я України. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/reform_answers.html.
12. Алімова С.Л. Інвестування галузі охорони здоров'я: вітчизняний та зарубіжний досвід. Стратегічні пріоритети. 2016. № 1 (38). – С. 63–72.
13. Князевич В. Первинна медико-санітарно допомога/сімейна медицина. Київ, 2010.
14. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. К.: НІСД, 2012. С. 3–4.
15. Проект ЄС «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні». Детальний опис та характеристика госпітальних (лікарняних) інформаційних систем. Оцінка та рекомендації / Представництво Європейської Комісії в Україні. Київ, 2009.
16. Національні рахунки охорони здоров'я (НРОЗ) України у 2015 році: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. К., 2017. С. 15.
17. Алімова С.Л. Інвестування галузі охорони здоров'я: вітчизняний та зарубіжний досвід. Стратегічні пріоритети. 2016. № 1 (38). – С. 63–72.
18. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. К.: НІСД, 2012. С. 12.
19. Алімова С.Л. Інвестування галузі охорони здоров'я: вітчизняний та зарубіжний досвід. Стратегічні пріоритети. 2016. № 1 (38). – С. 63–72.
20. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України за 2015 рік / За ред. В.В. Шафранського; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». К., 2016. С. 336.
21. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Львів: Кальварія, 2017. С. 128.
22. Голованова І.А., Краснова О.І. Актуальні проблеми розвитку медичного страхування в період ринкового реформування. Економіка і право охорони здоров'я. 2015. № 1 (1). С. 16–21.

УДК 339.9

Решетило В.П.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Островський І.А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ВІДКРИТОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Досліджено проблеми та суперечності процесів глобального економічного розвитку та їх вплив на розвиток національної економіки. Визначено, що поглиблення антагонізму між глобальною експансією ТНК і національним економічним суверенітетом країн світу є однією з наймасштабніших та найгостріших суперечностей глобалізації, що змушує країну шукати своє «природне» місце в системі міжнародних відносин. Проаналізовано основні проблеми входження України в процеси глобалізації, зокрема підвищення конкурентоспроможності економіки та ефективності державного менеджменту, відставання ефективних реформ у нормативно-правовій системі, суперечлива діяльність ТНК, необхідність переходу від постачальницько-збутової до інвестиційно-виробничої моделі організації зовнішньоекономічних зв'язків.

Ключові слова: глобалізація, техноглобалізм, фінансовий глобалізм, транснаціоналізація, інвестиційно-виробнична модель зовнішньоекономічних зв'язків.

Решетило В.П., Островський І.А. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ В ОТКРЫТОЙ ГЛОБАЛЬНОЙ СРЕДЕ

Исследованы проблемы и противоречия процессов глобального экономического развития и их влияние на развитие национальной экономики. Определено, что углубление антагонизма между глобальной экспансией ТНК и национальным экономическим суверенитетом стран мира является одним из самых масштабных и острых противоречий глобализации, что заставляет каждую страну искать свое «естественное» место в системе международных отношений. Проанализированы основные проблемы входения Украины в процессы глобализации, в частности повышение конкурентоспособности экономики и эффективности государственного менеджмента, отставание эффективных реформ в нормативно-правовой системе, противоречивая деятельность ТНК, необходимость перехода от снабженческо-сбытовой к инвестиционно-производственной модели организации внешнеэкономических связей.

Ключевые слова: глобализация, техноглобализм, финансовый глобализм, транснационализация, инвестиционно-производственная модель внешнеэкономических связей.

Reshetilo V.P., Ostrovskiy I.A. THE MODERN PROBLEMS OF ECONOMIC FUNCTIONING IN OPEN GLOBAL ENVIRONMENT

The Problems and contradiction of global economic development processes and their influence on development of national economy are researched. Certainly, that deepening of antagonism between global expansion of TNCs and national economic sovereignty of the world countries is one of scale and peracute contradictions of globalization which forces every country to search the "natural" place in the system of international relations. The basic problems of including of Ukraine are analysed in the processes of globalization, in particular, increase of competitiveness of economy and efficiency of state management, lag of effective reforms, in to normatively legal to the system, contradictory activity of TNCs, transition necessity from procurement – sale to investment-production model of organization of external economic connections.

Keywords: globalization, technological globalization, financial globalism, transnationalisation, investment-production model of foreign economic relations.

Постановка проблеми. У сучасному світі доля кожної країни значною мірою визначається глобалізацією. Отримавши найбільший розвиток в економічній сфері, глобалізація у XXI ст. вийшла за її рамки і стала реально перебудовувати структуру світу. З одного боку, вона створює сприятливі передумови для міжнародного співробітництва у вирішенні загальносвітових проблем, відкриває унікальні можливості для широкого міжнародного обміну науковими ідеями та здійснення спільних досліджень і розробок ученими та фахівцями різних країн, створює нові передумови для розвитку зв'язків і інтеграції між національними урядовими установами, неурядовими та іншими структурами різних держав для вироблення узгодженої стратегії і спільних програм, спрямованих на забезпечення екологічно стійкого збалансованого розвитку. Однак поряд із позитивами існують і певні проблеми та суперечності, що породжує глобалізація [1–13].

По-перше, ускладнився характер загальносвітових проблем. Екологічні, демографічні, ресурсні проблеми виявилися найтіснішим чином переплетені між собою, нерозривно пов'язані із загальним станом світової економіки і соціального розвитку в різних країнах і регіонах світу. Все це призвело до помітного звуження можливостей національних урядів вирішувати економічні, фінансові, соціальні екологічні та інші проблеми в локальних масштабах, обмежених рамками своїх держав, без тісної координації дій один з одним.

По-друге, глобалізація світової фінансової системи призвела до різкого посилення впливу фінансових чинників на забезпечення національної безпеки держав світу. Більше 90% країн світу мають зовнішній борг, який постійно зростає. Посилюються світові фінансово-економічні та валютні кризи, а також активне суперництво за світове лідерство у фінансовій та валютній сферах.

По-третє, зростаюча взаємопов'язаність різних ланок міжнародної економіки прискорила процеси транснаціоналізації локальних екологічних систем, сприяла «переливу» негативних наслідків порушення природного середовища з одних країн в інші.

По-четверте, транснаціоналізація економіки, «відрив» від національного ґрунту все більшого числа компаній і фірм, що створюють свої відділення, філії, дочірні підприємства на території інших держав, а також зростання числа неурядових організацій і приватних осіб, які працюють за кордоном, також негативно впливають на національну безпеку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Домінуючий погляд на економічну глобалізацію як на об'єктивний і цілісний процес доповнюється її визначенням як процесу суперечливого, неоднозначного і зигзагоподібного. Визначальними рисами економічної глобалізації називають, з одного боку, еволюційність та послідовність розвитку, а з іншого – його асиметричність та дискретність. Це підкреслено як у класичних працях З. Бжезинського, І. Валлерстайна, Д. Гелда, Е. Гідденса, Д. Стиглиця, С. Хантингтона, так і в працях О. Білоруса, А. Гальчинського, В. Геєця, А. Гриценка, Б. Данилишина, Я. Столярчук і багатьох інших сучасних вітчизняних економістів. Але аналіз старих і виявлення нових суперечностей набуває подальшого сенсу. Вивчення протилежних поглядів і узагальнення підходів дають змогу зробити деякі важливі висновки.

Мета статті полягає у розкритті суперечливості процесів глобального економічного розвитку та вияв-

ленні основних загроз та напрямів їх впливу на розвиток національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суперечності глобальної економіки можна розглядати у двох площинах [1, с. 11–12]:

– по-перше, як діалектичну взаємодію протилежних тенденцій економічних процесів та явищ, притаманних світовому господарству, котрі, перебуваючи у внутрішній єдності та взаємопроникненні, є джерелом його постійного розвитку, у тому числі його окремих елементів та підсистем;

– по-друге, як конфлікт інтересів міжнародних монополій та решти суб'єктів світового господарства (держав, міжнародних організацій, економічних систем мікрорівня, регіональних інтеграційних угруповань та ін.).

Поглиблення антагонізму між глобальною експансією монополій та національним економічним суверенітетом країн світу є однією з наймасштабніших та найгостріших суперечностей, що їх породжує глобальний економічний розвиток. Так, діяльність сучасних монополістичних структур, зорієнтована на реалізацію ними стратегій глобальної експансії, породжує найбільш небезпечний виклик функціонуванню національних держав у відкритому глобальному середовищі – їх усунення зі світової арени як найвпливовіших суб'єктів глобальної економіки. Йдеться про концентрацію глобального капіталу в руках інтернаціональних фінансово-промислових олігархічних груп, коли незалежно від своєї національної приналежності він у великомасштабних обсягах спрямовується в ті локалі та локалітети світової економіки, де можна одержати монопольні наддоходи, установити контроль над найбільш прибутковими сферами діяльності та оволодіти природними монополіями, енергетикою і технологічними інноваціями. У результаті дії міжнародних монополій, спрямованих на обмеження можливостей реалізації економічних інтересів іншими суб'єктами, завжди викликають протидію з боку останніх [11; 12].

Визначальною рисою сучасної фази глобального економічного розвитку є зростання масштабів та істотне загострення суперечностей капіталістичної ринкової системи. З огляду на це, цілком слушно видається теза І. Валлерстайна щодо визначального впливу глобального капіталізму на загострення гео-економічних суперечностей між країнами світового господарства, згідно з якою у рамках капіталістичної світ-економіки неможливо, щоб національний розвиток був реалізований у всіх державах, оскільки процес нагромадження капіталу вимагає існування ієрархічної системи, в якій додана вартість розподіляється нерівномірно як у просторі, так і між класами [4]. Апелюючи до породженого глобальним капіталізмом «загального хаосу», І. Валлерстайн доводить, що найімовірнішим сценарієм розвитку глобальної економіки буде прагнення нинішніх країн – лідерів світового господарства зреалізувати проект «підробленої трансформації, поверхової трансформації», метою якої є «недоторканість наявної нерівності» [5, с. 45].

Ще одним суперечливим виявом процесів глобального економічного розвитку є нерівнозначна роль у глобалізаційних процесах країн із різним рівнем соціально-економічного розвитку. За оцінками ООН, різниця між ВВП багатих і бідних країн становила у 1960 р. – 1:30, у 1990 р. – 1:60, у 2017 р. – 1:90. Отже, цей процес поглиблюється. У результаті сучасний постіндустріальний світ формується як відносно замкнена господарська система, елементи якої вза-

сходіють передусім із тими країнами та регіонами, котрі вже досягли або здатні в недалекому майбутньому досягти аналогічного рівня економічного та технологічного розвитку, а всі інші країни повинні перебувати під їх контролем. Зокрема, у моделі З. Бжезинського, для якої він вибрав образ шахової гри, шахові фігури переважно представлені національними державами та їх угрупованнями. Правила гри формуються США, а решта країн-васалів приймає їх безальтернативно. Для успішного ведення гри імперський супергравець потребує: запобігання можливості змови між васалами; збереження їхньої залежності від спільної безпеки; забезпечення покірності підлеглих; запобігання об'єднанню варварів; урахування сучасної кон'юнктури [2; 3].

Ще один невід'ємний компонент економічної глобалізації та діалектично суперечливий процес – це техноглобалізм, який, з одного боку, мобілізує світовий інтелектуальний потенціал, зумовлює динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інтенсифікує міждержавний науково-технологічний обмін та відкриває багатьом країнам світу можливості долучитися до технологічних надбань людської цивілізації, а з іншого – зумовлює наростання асиметричності в опануванні країнами інноваційно-технологічної моделі розвитку та досягнень науково-технічної революції. Діяльність сучасних міжнародних монополій за умов техноглобалізму підриває техніко-технологічну безпеку країн, оскільки останні втрачають ефективний контроль над національним науково-технічним потенціалом, який забезпечує стабільність економічного розвитку країн та їх незалежність від екзогенних чинників глобального конкурентного середовища. Це зумовлено тим, що ядром монополізації високотехнологічних галузей глобального виробництва є транснаціональні корпорації країн – лідерів світового господарства, котрі здійснили ефективну інтеграцію фундаментальної та прикладної науки, монополізували права на володіння, контроль та перерозподіл глобального технологічного, кадрового й інтелектуального ресурсів, тож національні інтереси решти країн світу та їхня науково-технічна політика можуть лише «підлаштуватися» під корпоративні стратегії формування глобальних центрів із розроблення, впровадження та застосування результатів НТР.

Таким чином, сьогодні глобальна трансформація світового господарства привела людство до розгалуження шляхів подальшого розвитку, своєрідної «точки бифуркації», проходження якої має вестися (за певних умов) його подальший розвиток на якісно новий рівень. Це актуалізує проблему пошуку нової парадигми міжнародних відносин та співробітництва, заснованої на філософському осмисленні економічної глобалізації у загальноцивілізаційному контексті. Усвідомлення складної будови сучасного світу та довгострокових стратегічних інтересів людства, пов'язаних із відродженням провідної ролі соціокультурного фактору світогосподарського розвитку, покликано до життя концепції «синергетичної», «моральної», «соціально-ринкової», «керованої» глобалізації, «глобалізації з людським обличчям», за якої пріоритетними стають інтереси основної маси населення планети, як теперішніх, так і майбутніх поколінь [8, с. 45–50].

Реалії глобалізації, з якими зіштовхується будь-яка національна економіка, змушують кожну з них шукати своє «природне» місце в системі міжнародних відносин. Україні особливо важко використати переваги економічної глобалізації, стати повноправ-

ним членом СОТ та бути об'єктом залучення (приваблення) іноземних інвестицій, маючи 90 млрд. дол. ВВП, державний борг у 76,3 млрд. дол. (на 1.01.2018) [15], лише 8–10% конкурентоспроможної продукції в експорті, 70–80% зношеності основних фондів, 166-е місце за рівнем економічної свободи (зі 178 держав світу) [14].

Отже сьогодні, коли законом світового розвитку стає закон глобалізації, Україна не увійшла в глобальний процес не тому, що не хотіла, а тому, що не готова за рівнем міжнародної конкурентоспроможності, за рівнем ефективності державного менеджменту. На противагу попереднім етапам розвитку, що характеризувалися порівняно високим ступенем незалежності національних економік і великою свободою прийняття рішень, у новій глобалізованій міжнародній економіці залишається дедалі менше й менше можливостей для національних автономій. Це, відповідно, веде тих, хто керує національними економіками, до втрати ними контролю в керівництві господарським розвитком держави. Глобалізація економіки призводить до практичної неспроможності регулювати ринок та систему виробництва в державі на національному рівні. Простежується переміщення повноважень із державного на міждержавний рівень. Глобалізація підриває роль держави у фінансах: має місце послаблення впливу держави на структурну політику, джерела поповнення бюджету та вивіз капіталу, відбувається фактична відмова країн від суверенітету в галузі фінансів, утрата контролю над утворенням державного боргу та дерегулюванням сфери фінансової діяльності. Як ж для України негативи глобалізму, його загрози?

По-перше, це збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярда». Частка України у світовій економіці з 1992 по 2016 р. зменшилася в три рази – до менш ніж 0,3% з 1% світового ВВП (для порівняння: частка США – майже 24%) [16].

По-друге, це зростання бідності, безробіття, зменшення чисельності населення, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля. Україна займає останнє місце в Європі за рівнем доходів населення, якістю та тривалістю життя.

По-третє, економічне і політичне послаблення України, зменшення обсягів внутрішнього національного ринку та національної економіки, що призводить до практичного усунення України зі світового конкурентного середовища.

По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції до рівня глобальносвітової, втеча капіталу в офшорні зони, вихід ситуації з-під контролю України як нації, держави.

По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними і економічними традиціями нашої держави (наприклад, глобальна еліта вимагає від України вільного продажу землі іноземцям, що протиприродно для більшості українців).

Транснаціональна фінансово-економічна мегаструктура глобального ринку вносить суттєві корективи й у функціонування інституціональної інфраструктури у кожному національно-державному утворенні в напрямі їх уніфікації і взаємного узгодження. Насамперед ці вимоги поширюються на законодавчу базу, принципи організації технологічних процесів і сертифікацію продукції промислово-виробничого й аграрного секторів економіки, а також на фінансово-кредитну, фондову та торговельну системи.

Аналізуючи проблеми розвитку української економіки та їх причини, необхідно зазначити, що вони зумовлені відсутністю узгодженого синхронного підходу до модернізації діяльності суміжних і взаємопов'язаних секторів – виробничого і фінансового, а також відставанням ефективних реформ у нормативно-правовій системі, завданням якої є створення оптимального інституціонального режиму для розвитку економіки. В умовах глобалізації вибір напряму ефективного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків обмежений двома альтернативами: будувати зовнішньоекономічні зв'язки на основі поетапного вбудовування національного відтворювального комплексу в інтернаціональні відтворювальні системи іноземних держав, а потім поетапно просуватися до кожної з них; самостійно створювати інтернаціоналізовані відтворювальні системи, розширюючи тим самим економічні границі держави й одержуючи можливість самостійного формування стратегії розвитку.

Для України з урахуванням обмеженості ресурсів для розвитку власного фінансового режиму і гострої потреби у цьому другий варіант кращий. Основа для його реалізації – транснаціоналізовані структури, яким повинні бути делеговані повноваження представляти національні інтереси в глобальному просторі. Процес включення національної економіки у світову економіку через реалізацію виробничо-інвестиційної моделі співробітництва зумовлює необхідність створення обов'язкових для цього виробничого, інвестиційного, науково-технічного, інформаційного планів. Співробітництво повинне мати чітку правову й економічну регламентацію на всіх рівнях економічної взаємодії: державному, галузевому, на рівні основної виробничої ланки – підприємства.

Виходячи з визначених глобалізацією факторів, про які йшлося вище, міжнародна інтеграція України повинна бути заснована на переході від постачальницько-збутової до інвестиційно-виробничої моделі організації зовнішньоекономічних зв'язків. Для успішної реалізації завдань зовнішньоекономічної інтеграції в Україні необхідне поступове впровадження на практиці національної інтеграційної програми, спрямованої на консолідацію порівняльних переваг нації і вихід національних відтворювальних циклів на міжнародний рівень. До порівняльних переваг нашої країни належать такі:

- вигідне геополітичне розташування України на карті транснаціональних транспортно-комунікаційних коридорів, на території якої перетинаються два головних їх напрямки: «Північ – Південь» та «Європа – Азіатсько-Тихоокеанський регіон» через Кавказ і Центральну Азію;

- досить прийнятна для початкового етапу входу у світовий економічний простір транспортно-комунікаційна інфраструктура;

- наявність висококваліфікованих робітників, інженерно-технічних і наукових працівників, спроможних забезпечити наукоємні технології виробничо-технічних секторів сучасної економіки;

- сприятливі кліматичні та природні умови. На території України зосереджено 20 тис. родовищ і 117 видів корисних копалин. Родючі землі, (30% світових чорноземів) дають можливість успішно розвивати сільське господарство та харчову промисловість.

Важливим аспектом розвитку української економіки є посилення її участі у процесах прогресуючої транснаціоналізації глобальної економіки, де вона виступає переважно як країна, що приймає транснаціональні корпорації, певною мірою випробує на

собі переваги і недоліки їхньої діяльності. При цьому слід зважати на те, що сьогодні ТНК є одним з основних українських інвесторів, а прями іноземні інвестиції ТНК – основною формою зарубіжної експансії. Структура й динаміка іноземних інвестицій в українську економіку свідчать про орієнтацію більшості іноземних інвесторів на отримання швидкого прибутку. В Україні зафіксовано близько 7 тис. філій іноземних ТНК, тоді як у світі їх загалом приблизно 810 тис. [14, с. 61]. Тобто частка України становить лише 0,8% від загальної кількості філій ТНК. Більшість ТНК, які представлені на українському ринку, спеціалізуються на харчовій промисловості та торгівлі. Саме ці галузі забезпечують швидкий обіг капіталу та невисокі комерційні ризики. Великі ж промислові ТНК на українському ринку практично відсутні [14].

В Україні найбільшими ТНК, які вклали значні фінансові ресурси, є американські Pepsi-Cola, Coca-Cola, тютюнова компанія Philip Morris та ін. Найбільш привабливими секторами вітчизняної економіки для ТНК є харчова промисловість (швейцарська компанія Nestle, бельгійська ABInBev, англо-голландська Unilever та ін.); підприємства торгівлі (американська компанія McDonalds Corporation, німецька METRO Cash&Carry та ін.); фінансовий сектор (австрійський Райффайзен Інтернаціонал Банк-Холдінг АГ, французький BNP Paribas та ін.); фармацевтика (німецькі компанії BASFSE, Bayer AG та ін.). Саме у цих галузях обіг капіталу є швидким, а ризики мінімальними.

Крім функціонуючих ТНК, в Україні чимало компаній, переважно західних, які просто проводять моніторинг ринку на майбутнє з метою зайняти на ньому певну нішу в перспективі. Ці компанії переважно займаються імпортом-експортом сільгосппродукції та засобів захисту рослин.

До об'єктивних проблем, що перешкоджають розширенню діяльності ТНК в Україні, можна віднести: нерозвинутість ринкової інфраструктури; нестабільність фінансово-кредитної системи та курсу національної валюти; кризу високотехнологічних галузей економіки та інноваційного складника господарювання; нестабільність законодавства, зокрема податкового регулювання; політичну та воєнну кризу в країні.

Дослідники діяльності ТНК в Україні відзначають як позитивні, так і негативні її наслідки. До позитивного впливу ТНК на українську економіку відносять: вливання капіталовкладень в економіку України; створення додаткових робочих місць та підвищення кваліфікації робітників; збільшення податкових надходжень до бюджету країни (серед 20 найбільших платників податків 11 – транснаціональні корпорації); поживлення внутрішньої торгівлі всередині країни, насичення ринку якісними товарами та послугами; впровадження інновацій, ноу-хау та найновіших розробок, модернізація підприємств; поширення міжнародних стандартів здійснення виробництва та ведення бізнесу тощо.

Слід звернути увагу, що сьогодні діяльність ТНК на території України пов'язана і з деякими негативними чинниками. Одним із таких чинників є неспроможність вітчизняних виробників витримати конкуренцію з великими ТНК. В умовах недостатньо розвинутої технології та нестабільного фінансового стану частина вітчизняних підприємств, стикнувшись із провідними компаніями світу, активи яких становлять сотні мільярдів доларів США, не витримують конкуренції. Більшості з них доводиться

поступатися власними амбіціями заради можливості отримати в складі ТНК доступ до нових ринків, технологій, інвестиційних ліній. Окрім того, держава стає фінансово залежною від стратегії діяльності ТНК, корпорації впливають на уряд, відстоюючи власні інтереси, посилюється залежність вітчизняної економіки від провідних ТНК світу й частково втрачається свобода вибору власного шляху економічного розвитку. Тому Україні необхідно враховувати всі можливі перешкоди й використовувати позитивний ефект від діяльності ТНК.

Слід зазначити, що низка українських дослідників вважає, що ТНК в Україні не виконали своєї місії, не стали локомотивами її економічного розвитку. Для подолання негативних наслідків діяльності ТНК українському уряду необхідно вдосконалити законодавчу та нормативну базу щодо функціонування ТНК, здійснити модернізацію вітчизняних підприємств, підвищивши їхню конкурентоспроможність, підтримувати національного товаровиробника, зменшуючи залежність від діяльності іноземних ТНК, створити сприятливий інвестиційний та бізнес-клімат для компаній як вітчизняного, так й іноземного походження. У цілому можливості окремих держав протистояти тиску потужних ТНК доводиться визнати обмеженими. Тому основним завданням для держави є узгодження інтересів ТНК зі стратегічними інтересами економіки України.

До головних викликів фінансового глобалізму українській економіці слід віднести насамперед високий рівень її доларизації, надмірне накопичення зовнішніх активів і зобов'язань країни, збільшення масштабів тіньового відтоку національного капіталу за кордон, експансію глобального спекулятивного капіталу. Так, гіпертрофована доларизація національної економіки нині загрожує не тільки девальвацією гривні, а й деформацією дії трансмісійного монетарного механізму, підвищенням уразливості національної економіки перед зовнішніми фінансовими дисбалансами і ризиками боргової кризи.

Серйозним викликом фінансового глобалізму українській економіці протягом останнього десятиліття є випереджаюче зростання масштабів тіньового відтоку національного капіталу за кордон. Такий стан речей суперечить загальноприйнятим міжнародним нормам і не дає змоги знизити рівень тінізації української економіки. Особливо такі загрози загострилися в останні роки, які характеризуються якісно новими проявами макрофінансової нестабільності в державі, а саме: глибокою рецесією фондового ринку, падінням курсу національної валюти, ажіотажним відтоком депозитів із банків, загостренням проблем із банківською ліквідністю, зростанням вартості і ускладненням умов отримання зовнішніх запозичень, нарощуванням масштабів відтоку капіталу з країни та ін. Поряд з екзогенними, глобалізаційними, факторами, що послужили причиною такої ситуації, чималу роль у наростанні фінансової нестабільності в Україні зіграли й накопичені за останні роки внутрішні протиріччя національної економічної системи країни.

Таким чином, на процеси включення України до сучасної системи глобальної економіки впливають конкретні внутрішньоекономічні і зовнішньоекономічні фактори, що формуються в системі передумов, особливостей і шляхів інтеграції. Серед внутрішньоекономічних факторів велике значення має такий довгостроковий фактор, як структурна перебудова національної економіки, орієнтована на сучасні техніко-технологічні, економічні, екологічні і соціальні

стандарти [10]. Деформована структура національної економіки не відповідає критеріям суверенного розвитку України як із погляду оптимальних пропорцій самозабезпечення та зовнішньоекономічної спеціалізації, так і з науково-технологічних, соціальних й особливо екологічних позицій.

Висновки. Функціонування України у відкритому глобальному середовищі породжує цілу систему загроз, як технологічних так і фінансових. Не маючи жодних важелів впливу на сферу міжнародних фінансів та діяльність ТНК, країна може лише пристосовуватися до коливань світової фінансової кон'юнктури, зумовлених діями світових фінансових центрів. Тобто наявна абсолютною реальною загрозою деформації відтворювального процесу в рамках національної економіки України, обмеження можливості підтримувати рівноважний стан економіки засобами грошово-кредитної та валютно-курсової політики, а також утрати економічного суверенітету через боргову залежність і фінансове підпорядкування іншим країнам світу. Але існує низка можливостей для інтеграції України у світове господарство й розвитку її зовнішньоекономічних відносин:

1. Розроблення механізму зовнішньоекономічних зв'язків на загальнодержавному рівні, на рівні підприємств і на глобальному та регіональному рівнях шляхом участі в спеціалізованих й багатогалузевих економічних міжнародних організаціях.

2. Енергетичне самозабезпечення, досягти якого Україна може, якщо візьме курс на модернізацію і спорудження нових екологічно чистих вугільних і газотурбінних електростанцій, на розвиток власного енергетичного машинобудування, ефективного використання енергоресурсів, застосування енергозберігаючих технологій, скориставшись вітчизняними і світовими науковими й виробничими досягненнями.

3. Більш ефективне використання наявного економічного потенціалу. Україна має як природні, людські, так і техніко-економічні ресурси, вона є носієм величезного економічного потенціалу. Розвиваючи потужність продуктивних чинників, Україна може бути гідним партнером у світових економічних зв'язках.

4. Одними з найважливіших критеріїв реалізації економічних інтересів нашої країни є забезпечення більш високої економічної ефективності галузей її національної економіки, мінімізація витрат суспільної праці. Україну очікує оптимістичне майбутнє тільки за умов невідкладного формування відповідного привабливого інвестиційного клімату, встановлення спільних «правил гри» для всіх суб'єктів господарської діяльності і безумовного забезпечення стабільного законодавства, що регулює ринкові відносини.

Успіх інтеграції України у світове господарство залежить також від чіткої, зваженої зовнішньоекономічної політики, що включає весь комплекс проблем, пов'язаних із зовнішньою торгівлею, інвестиційним і науково-технічним співробітництвом, забезпеченням економічної безпеки. Головна мета державної зовнішньоекономічної політики полягає у створенні умов для формування та реалізації довгострокових конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників. У разі реалізації цих завдань друге десятиліття XXI ст. має стати для України періодом прискореного зростання. А реалізація політики трьох «І» (інновації, інвестиції та інтеграція) створить об'єктивні передумови для динамічного розвитку країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азроян Э.А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? Современные тенденции мирового развития и политические амбиции. М.: АСТ, 2002. 416 с.
2. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. М.: Международные отношения, 2003. 256 с.
3. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство. М.: Международные отношения, 2004. 288 с.
4. Валлерстайн И. Миросистемный анализ. М.: Территория будущего, 2006. 248 с.
5. Валлерстайн И. Мир-система Модерна. М.: Университет Дмитрия Пожарского, 2016. 534 с.
6. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века. М.: Логос, 2004. 368 с.
7. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобализация/антиглобализация; пер. з англ. К.: К.І.С., 2004. 180 с.
8. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь. М.: Международные отношения, 2004. 120 с.
9. Панарин Н.С. Стратегическая нестабильность в XXI веке. М.: Алгоритм, 2003. 560 с.
10. Решетило В.П., Островський І.А. Економічна глобалізація і суперечності структурної політики держави. Ефективна економіка. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5055>.
11. Стиглиц Дж. Глобализация: тревожные тенденции. М.: Республика, 2003. 267 с.
12. Столярчук Я.М. Глобальні асиметрії економічного розвитку: монографія. К.: КНЕУ, 2009. 302 с.
13. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: АСТ, 2003. 145 с.
14. Шабаліна Л., Корнейченко М. Аналіз впливу транснаціональних корпорацій на економіку України. Схід. 2012. № 3(117). С. 59–64.
15. Прямые иностранные инвестиции (Украина) / Минфин. URL: <https://index.minfin.com.ua/index/fdi/>.
16. Частка України у світовій економіці за роки незалежності скоротилася втричі. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/418191/chastka-ukrayiny-u-svitovij-ekonomitsi-za-roky-nezalezhnosti-skorotylasya-vtrychi>.

УДК 005.336

Різва Л.А.*аспірант кафедри міжнародного обліку та аудиту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана***ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ:
ПРІОРИТЕТИ І СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ**

Статтю присвячено інвестиційним стратегіям, що використовуються інвесторами на світовому ринку нерухомості, характеру їх реалізації та інструментарію, посиленню ролі міжнародних фінансових інститутів, банківських установ і фінансових фондів у розвитку ринків нерухомості. Розглянуто ризикованість інвестиційних капіталовкладень та порівняльні переваги різних сегментів глобального ринку нерухомості.

Ключові слова: глобальний ринок нерухомості, мегаполіси, глобальні інвестиції, урбаністичні тенденції, глобальний економічний розвиток.

Rizva L.A. ИНВЕСТИЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ НА МИРОВОМ РЫНКЕ НЕДВИЖИМОСТИ: ПРИОРИТЕТЫ И СПЕЦИФИКА РАЗВИТИЯ

Статья посвящена инвестиционным стратегиям, которые используются инвесторами на мировом рынке недвижимости, характеру их реализации и инструментарию, усилению роли международных финансовых институтов, банковских учреждений и финансовых фондов в развитии рынков недвижимости. Рассмотрены рискованность инвестиционных капиталовложений и сравнительные преимущества различных сегментов глобального рынка недвижимости.

Ключевые слова: глобальный рынок недвижимости, мегаполисы, глобальные инвестиции, урбанистические тенденции, глобальное экономическое развитие.

Rizva L.A. INVESTMENT STRATEGIES IN THE WORLD MARKET OF REAL ESTATE: PRIORITIES AND SPECIFICATION OF DEVELOPMENT

The article is devoted to investment strategies used by investors in the global real estate market, the nature of their implementation and tools. Strengthening the role of international financial institutions, banking institutions and financial funds in the development of real estate markets. Considered the riskiness of investment capital and comparative advantages of different segments of the global real estate market.

Keywords: global real estate market, metropolitan areas, global investments, urban trends, global economic development.

Постановка проблеми. Значну роль на ринку нерухомості відіграють інвестори та стратегії, що їх використовують на світовому ринку нерухомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок нерухомості досліджувався зарубіжними та вітчизняними вченими, серед яких: П.А. Овчинников, Г.М. Стерник, А.І. Євстафьев, А.О. Перетрухін, Б. Теубен, Д. Акерлоф та ін. Вчені прийшли до висновку, що дедалі більшою мірою окреслюються і набувають матеріального вираження форми прояву глобалізаційної структуризації ринку нерухомості та глобальний ринок нерухомості стає одним із найприбутковіших.

Мета статті полягає у дослідженні стратегій інвестування економічними агентами на світовому ринку нерухомості для прибуткового капіталовкладення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічна глобалізація ринку нерухомості відкриває широкі можливості для капіталовкладень інвесторів, спричиняючи появу й активний розвиток якісно нових функціональних та організаційних форм міжнародного капіталу. Його масштаби і темпи нагромадження у різних точках і локалах світового господарства підкоряються головним мотиваційним цілям інвестиційного процесу – генерування його власни-